

УДК 658.14/.17

Лисьонкова Н.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління державними
і корпоративними фінансами

Українського державного університету залізничного транспорту

Захарчук В.Ю.

магістр

Українського державного університету залізничного транспорту

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ

У статті управління оборотними активами розглядається як основоположний фактор розвитку підприємства. Описано сутність та ключові принципи управління оборотними активами. Представлено послідовність організації оборотних коштів. Досліджено способи управління оборотними активами. Розглянуто основні етапи політики управління оборотними засобами.

Ключові слова: підприємство, активи, оборотні кошти, оборотні активи, фінанси.

АННОТАЦИЯ

В статье управление оборотными активами рассматривается как основополагающий фактор развития предприятия. Описаны сущность и ключевые принципы управления оборотными активами. Представлена последовательность организации оборотных средств. Исследованы способы управления оборотными активами. Рассмотрены основные этапы политики управления оборотными средствами.

Ключевые слова: предприятие, активы, оборотные средства, оборотные активы, финансы.

ANNOTATION

In the article management of current assets is considered as a fundamental factor in the development of the enterprise. The essence and key principles of management of current assets are described. The sequence of organization of working capital is presented. Methods of managing current assets are explored. The main stages of the management of working capital are considered.

Key words: enterprise, assets, working capital, current assets, finances.

Постановка проблеми. Стан ринкових відносин в Україні потребує нових підходів до управління економікою країни на різних рівнях. Регульоване та координоване управління активами дасть змогу підприємству зміцнити його ефективність, цінність та отримати великі прибутки, тому вітчизняна економіка в сучасних умовах господарювання диктує нові методи та заходи управлінні оборотними активами.

Сучасна фаза глобальної фінансової кризи чітко означає різке зростання ролі та значення оборотних коштів підприємства як однієї з найважливіших у фінансовому плані складових частин його майна. Стан та рівень ефективності використання оборотних активів тепер стали одними з основних умов фінансово успішної діяльності організації. Іншими словами, загострення фінансової кризи тепер уже безпосередньо визначає інші умови вироблення політики управління оборотними активами та одночасно актуалізує проблематику визначення оптимального рівня інвестицій в оборотний капітал, як наслідок, визначає напрями вибору стратегії їх фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значну роль у визначенні поняття «оборотні активи» та їх систематизації відіграли такі науковці, як О.С. Філімоненков, І.В. Алексєєв, І.А. Бланк, В.П. Бечко, М.Д. Білик, Н.М. Притуляк, П.В. Круш, Н.Ю. Невмержицька, І.М. Бойчик, Н.В. Ізмайлова, Н.О. Крамзіна, Ю.В. Кваша, В.І. Подвігіна, В.О. Гулевич.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте через багаторазові зміни у законодавчо-нормативній базі України питання класифікації оборотних активів та їх формулювання вивчаються надалі.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є визначення особливостей формування та ефективності використання оборотних активів підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різкий підйом темпів інфляції, скорочення до критично малих обсягів оборотних коштів та інші негативні наслідки фінансової кризи змушують підприємства змінювати свою фінансову політику щодо оборотних коштів, шукати нові джерела їх фінансування, на ходу вирішувати проблеми ефективності використання оборотних коштів. Очевидно, що у сформованих фінансово нестабільних умовах визначення оборотних коштів як авансованих грошових коштів у створенні поточні запаси для підтримки безперервності виробничого та торгового процесів тепер уже не розкриває об'ємного економічного змісту цієї категорії. У зв'язку з цим актуалізується необхідність уточнення основних принципів організації управління й аналізу оборотних коштів не тільки для підтримки їх на економічно достатньому рівні, але й для визначення оптимального рівня інвестицій в оборотний капітал.

Ефективне управління фінансами підприємства є можливим лише за планування всіх фінансових ресурсів. Фінансове планування тісно пов'язане з плануванням виробничо-господарської діяльності. Отже, ефективне управління оборотними коштами є можливим тільки на основі всебічного аналізу й планування всіх фінансових ресурсів, тобто потенційних й актуальних джерел фінансування формування та поповнення обігових коштів.

Причини ефективного управління оборотними активами на підприємстві такі:

1) значна частина активів на підприємстві належить оборотним коштам;

2) збільшення доходів та зменшення дефіциту грошових коштів є результатом якісного управління оборотними коштами;

3) питання оборотних коштів вирішуються безперервно та вимагають більшого часу, ніж інші процеси управління; інвестована сума в систему оборотних активів здатна до щоденних активних змін, тому вона повністю контролюється для результативного використання грошових коштів;

4) для максимізації норм прибутку та мінімізації комерційних ризиків має забезпечуватись раціональне управління оборотними активами.

Систематизація аналізу оборотних коштів під час організації та управління здійснюється за такими ознаками:

1) функціональна роль в процесі виробництва є розподілом оборотних коштів на оборотні виробничі фонди та фонди обігу;

2) з позицій організації та управління передбачається їх розподіл на нормовані та ненормовані оборотні кошти;

3) за джерелами поповнення та формування виділяється власний та позиковий оборотний капітал;

4) за ступенем ліквідності розрізняються повільно реалізовані, швидко реалізовані та абсолютно ліквідні оборотні кошти;

5) за матеріально-речовинного змісту виділяються запаси (матеріали, готова продукція, товари), дебіторська заборгованість (кошти в розрахунках), грошові кошти [4].

Нормування – один з фундаментальних принципів організації оборотних коштів та управління ними. Цей принцип виявляє економічно обґрунтовану сукупність власних та оборотних коштів, в результаті чого забезпечуються фінансові положення для розвитку та підтримки виробничо-торгових процесів. Основним принципом ефективного управління оборотними активами вважають їх використання за спрямованим призначенням. Це пов'язане з найбільш ліквідною частиною оборотних активів. Зміни відбуваються різними методами, а саме шляхом вилучення авансованих оборотних коштів з господарського обігу, випадкових втрат, тривалого замороження грошових коштів у дебіторську заборгованість, здійснення виплат банківських відсотків за позиками та кредитами, які є завищеними. Це призведе до критичних втрат обсягів оборотних коштів.

Також одним з найважливіших принципів організації оборотних коштів є досягнення високого рівня ефективності їх використання, забезпечення елементарного збереження та підвищення швидкості їх оборотності. Зрештою, цей принцип реалізується через систематичний, безперервний контроль за збереженням та ефективністю використання оборотних коштів.

В основі організації управління оборотними коштами мають лежати ключові принципи управління:

– управління оборотними коштами неможливе без відповідної координації роботи підприємства з оновленими зовнішніми фінансовими чинниками;

– поліпшення управління оборотними коштами – це процес безперервний, що зумовлено постійними змінами в зовнішніх умовах підприємства та систематичними коливаннями показників ефективності використання оборотних коштів, на які впливають розроблена стратегія розвитку та менеджмент підприємства;

– управління оборотними коштами відноситься до управління операційними та фінансовими ризиками, що не лише дає привід для використання механізмів ризик-менеджменту під час управління оборотними засобами, але й змушує пам'ятати про співвідношення «більший дохід – більший ризик» під час вибору варіантів рішень.

Структура управління оборотними коштами представлена на рис. 1.

Розподіл завдання управління обіговими коштами на блоки проводиться для спрощення пошуку рішень і для подальшого розподілу відповідальності та заходів стимулювання по підрозділах організації, однак управлінською цінністю володіє лише загальне рішення на рівні організації загалом. Найкраще рішення для управління оборотними коштами загалом, як правило, може бути сукупністю найбільш ефективних варіантів для управління окремими блоками наведеної схеми. Водночас з огляду на вкрай негативні наслідки глобальної фінансової кризи вважаємо, що найбільш актуальними та фінансово значущими рішеннями в галузі управління оборотними коштами будуть рішення, локалізовані в рамках фінансових потоків.

Організація, управління та аналіз оборотних активів є основними у вирішенні питань ефективності та оптимізації структури джерел їх поповнення. Схему організації оборотних коштів представлено на рис. 2.

З огляду на те, що управління оборотними активами, їх організація та аналіз є фундаментальними, для вирішення проблем підйому рівня ефективності, оптимізації структури джерел їх поповнення графічно представлена організація оборотних коштів (рис. 2).

Недостатні обсяги оборотних коштів, неефективне їх застосування, падіння швидкості їх оборотності позначаються перш за все на рівні фінансової стійкості підприємства. Тут найбільше значення мають не абсолютні обсяги оборотних коштів, а їх відносні розміри. Зокрема, фінансово критичне значення має співвідношення їх обсягів та обсягів короткострокових зобов'язань, тобто короткострокових кредитів і позик та кредиторської заборгованості.

Для ефективного управління оборотними коштами підприємства розробляють власну по-

Рис. 1. Структура управління оборотними коштами

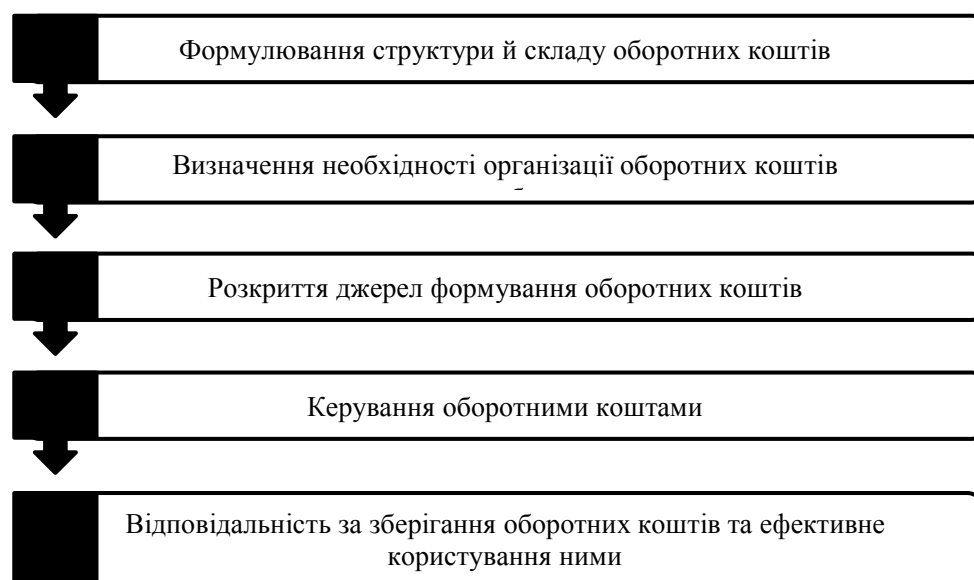

Рис. 2. Послідовність організації оборотних коштів

літику управління оборотними коштами, яка має значну частку фінансової стратегії підприємства, що полягає в організації фундаментального складу й обсягу оборотних коштів підприємства, а також покращенні структури джерел їх фінансування.

Основні етапи політики управління оборотними засобами такі:

- 1) здійснення аналізу оборотних коштів підприємства за попередній період;
- 2) формулювання різних підходів до організації оборотних коштів підприємства;
- 3) формування обсягу оборотних коштів;
- 4) покращення співвідношення постійної та змінної частин оборотних коштів;
- 5) покриття необхідної ліквідності оборотних коштів;

6) забезпечення підвищення рентабельності оборотних коштів;

7) планування мінімізації втрат оборотних коштів у процесі їх використання;

8) формування принципів фінансування окремих видів оборотних коштів;

9) формування оптимальної структури джерел фінансування оборотних коштів [5].

Отже, головним завданням управління оборотними засобами є оцінювання руху змін з короткостроковими зобов'язаннями та їх аналіз.

Висновки. Оборотні активи мають велике значення для покращення продовольчих потреб у встановленні тих чи інших елементів оборотних активів, обсяг забезпечення має відповідати обсягам фінансово-господарської діяльності,

збільшення прибутку та зменшення виплат за допустимих рівнів ризику. Оптимальне використання оборотних коштів дає змогу збільшити фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Значна увага приділяється причинам ефективного управління оборотними активами та основним принципам їх організації, до яких належать нормування, використання за спрямованим призначенням та досягнення високого рівня ефективності використання, забезпечення елементарного збереження оборотних активів підприємства. Описано повну та чітку систематизацію аналізу оборотних коштів під час організації та управління підприємством за різними ознаками.

Такі умови для підприємства сприяють своєчасному та повному виконанню розрахунково-платіжних зобов'язань, що приведе до успішного здійснення їх функціональних обов'язків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств. Київ: Знання, 1999. 312 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. Киев: Ника-Центр, 2001. 528 с.
3. Демченко Т.А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Актуальні проблеми економіки. 2007. № 9. 227 с.
4. Ковалев В.В. Курс финансового менеджмента. Москва: ТК «Велби»; Проспект, 2008. 448 с.
5. Бодаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. Інвестиції практика та досвід. 2008. № 4. С. 40–44.
6. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 503 с.
7. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 4. С. 271–274.
8. Спіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.

REFERENCES:

1. Bilyk M.D. (1999) Upravlinnia finansamy derzhavnykh pidpriemstv [Financial management of state-owned enterprises], Znannia, Kyiv, Ukraine.
2. Blank Y.A. (2001) Finansovyy menedzhment: uchebnyy kurs [Financial management: training course], Nika-Centr, Kyiv, Ukraine.
3. Demchenko T.A. (2007) Oborotni aktyvy ta yikh vidobrazhennia v bukhgalterskomu obliku i finansovii zvitnosti [Current assets and their reflection in accounting and financial statements], Aktualni problemy ekonomiky, Lviv, Ukraine.
4. Kovalev V.V. (2008) Kurs finansovogo menedzhmenta [Financial management course], TK "Velby", Moscow, Russia.
5. Bodarenko O.S. (2008) Metodolohichni osnovy upravlinnia oborotnymy aktyvamy pidpriemstv [Methodological basis of management of current assets of enterprises], Investytzii praktyka ta dosvid, Kyiv, Ukraine.
6. Nashkerska H.V. (2005) Finansovyi oblik [Financial accounting], Kondor, Kyiv, Ukraine.
7. Kodatskyi V.P. (2010) Shliakhy efektyvnoho upravlinnia oborotnymy aktyvamy promyslovykh pidpriemstv [Ways of effective management of current assets of industrial enterprises], Aktualni problemy ekonomiky, Lviv, Ukraine.
8. Yepifanova I.Yu. (2017) Finansovyi analiz ta zvitnist: praktykum [Financial analysis and reporting: workshop], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

Lysonkova N.M.
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Public
and Corporate Finance Management,
Ukrainian State University of Railway Transport*

Zakharchuk V.Yu.
*Master's Degree,
Ukrainian State University of Railway Transport*

INCREASING THE EFFICIENCY OF CURRENT ASSET MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

Working capital is defined as advances in the creation of currency reserves to maintain the continuity of production and sales processes. Effective management of working capital is possible only on the basis of a comprehensive analysis and planning of all financial resources and potential and actual sources of formation, financing, and replenishment of working capital.

Current asset management organization should be based on key principles of management:

- management of working capital is impossible without proper coordination of the company with updated external financial factors;
- improved management of working capital is an ongoing process. This is due to constant changes in the external conditions of the enterprise and the systematic fluctuations of the indicators of efficiency of use of working capital;
- management of working capital is attributed to the management of operational and financial risks.

Rationing is one of the fundamental principles of the organization and management of working capital. This principle reveals an economically justified set of own and working capital and, as a result, provides a financial situation for the development and maintenance of production and trade processes. Another principle of effective management of working capital is their use for the intended purpose. This is due to the most liquid part of current assets. One of the most important principles of the organization of working capital is to achieve a high level of efficiency of their use, providing elementary preservation and increasing the speed of their turnover. As a result, this principle is realized through the systematic, continuous monitoring of the conservation and efficiency of the use of working capital.

For efficient management of current assets, enterprises develop their own management policies for working capital, which carries a significant share of the company's financial strategy, which consists in organizing the fundamental composition and volume of current assets of the enterprise and improving the structure of the sources of their financing.